

REVIEW EN ANALYSE VAN BELEIDSONTWIKKELINGEN IN LANDEN

KERNBOODSCHAPPEN VOOR WERKEN *MET EN VOOR* LANDEN – BELEIDSBRIEF

INLEIDING

Het European Agency for Special Needs and Inclusive Education (het Agency) streeft ernaar zijn lidstaten te ondersteunen bij de ontwikkeling en succesvolle uitvoering van inclusief onderwijsbeleid. Alle werkzaamheden met lidstaten ondersteunen de ambitie van het Agency om een actieve factor bij beleidsverandering te zijn. Alle werkzaamheden van het Agency zijn in lijn met zijn uiteindelijke visie op inclusieve onderwijssystemen, namelijk om ervoor te zorgen dat alle leerlingen, ongeacht hun leeftijd, voorzien worden van betekenisvolle en kwaliteitsvolle onderwijskansen in hun lokale gemeenschap, samen met hun vrienden en leeftijdsgenoten.

De werkzaamheden van het Agency in het kader van **Review en analyse van beleidsontwikkelingen in landen** (CPRA) liepen van 2014 tot 2021. De lidstaten van het Agency kregen uit de CPRA geïndividualiseerde informatie over beleidskaders voor inclusief onderwijs. Ook werden de algemene bevindingen en resultaten van het Agency in de bredere Europese en internationale beleidscontext voor onderwijs en inclusie geplaatst.

De CPRA bood ondersteuning voor nationale beleidsmakers bij hun reflectie over de ontwikkeling van beleid voor inclusief onderwijs en stimuleerde de beleidsdiscussie in het betrokken land. De beschikbare informatie over het huidige nationale beleid voor inclusief onderwijs werd geanalyseerd; de CPRA had geen betrekking op de feitelijke implementatie van beleid.

In deze beleidsbrief worden de kernboodschappen van de CPRA-activiteiten gepresenteerd die als informatie kunnen dienen voor toekomstige werkzaamheden op het gebied van beleidsontwikkeling van landen met betrekking tot inclusief onderwijs, en voor het werk van het Agency met en voor zijn lidstaten.

CPRA-METHODOLOGIE

De CPRA-methodologie werd ontwikkeld tijdens een proeffase waarbij medewerkers van het Agency en acht lidstaten van het Agency waren betrokken. De gebruikte methoden werden verder ontwikkeld en in latere fasen met andere lidstaten gevalideerd. Eind 2021 hadden 24 lidstaten van het Agency (d.w.z. landen en jurisdicties) deelgenomen aan de CPRA.

Het Agency en de beleidsmakers van de lidstaten waren het erover eens dat werkzaamheden op het gebied van beleidsontwikkeling geïnterpreteerd kunnen worden in het licht van de **vermeende intentie**. Beleidsbenaderingen kunnen worden vormgegeven om:

- verschillende vormen van uitsluiting in het onderwijs **te voorkomen** voordat ze zich voordoen;
- **in te grijpen** zodat inclusief onderwijs van goede kwaliteit te allen tijde voor alle leerlingen beschikbaar is;
- **te compenseren** met specifieke maatregelen en voorzieningen wanneer preventie en interventie niet toereikend zijn om tegemoet te komen aan de behoeften van leerlingen in inclusieve settings.

In het kader van de CPRA-werkzaamheden heeft de pilotgroep twaalf belangrijke beleidsmaatregelen vastgesteld om de beleidsdoelstellingen op internationaal en Europees niveau te verwezenlijken en de kwaliteit van de onderwijsystemen voor alle leerlingen te verbeteren. Het personeel van het Agency heeft de beleidsbenaderingen van de lidstaten met betrekking tot deze maatregelen onderzocht. Het heeft de benaderingen ingedeeld in preventie, interventie of compensatie en lacunes vastgesteld indien geen beleidsmaatregelen werden aangegeven.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

De CPRA-bevindingen suggereren dat samenwerking met landen om de vermeende intentie van een bepaald beleid te onderzoeken, nuttige informatie aan het licht kan brengen ter ondersteuning van werkzaamheden op het gebied van beleidsontwikkeling. Door te kijken naar het evenwicht tussen preventie-, interventie- en compensatiebenaderingen en/of lacunes in de beleidsdekking, krijgen afzonderlijke landen relevante informatie voor hun beleidsontwikkeling voor inclusieve onderwijssystemen. Uit deze overweging komen ook bredere boodschappen op Europees niveau naar voren, die een mogelijke maatstaf vormen voor de richting waarin de beleidsontwikkeling zich ontwikkelt naar een meer preventieve benadering.

Inclusieve onderwijssystemen vereisen een breed scala aan beleidsmaatregelen

Inclusief onderwijs gaat niet alleen over beleid ter ondersteuning van individuele leerlingen. Een scala aan beleidsmaatregelen op alle niveaus moet verwijzen naar inclusief onderwijs en dit uitvoeren.

De twaalf maatregelen en beleidsaanbevelingen die in het kader van de CPRA-werkzaamheden naar voren zijn gebracht, kunnen beleidsmakers helpen om na te denken over hun bestaande nationale beleid binnen alle sectoren die van invloed zijn op inclusief onderwijs.

Duurzame ontwikkeling naar inclusief onderwijs vereist een combinatie van drie beleidsbenaderingen

Duurzame ontwikkelingen op lange termijn in de richting van inclusieve onderwijssystemen kunnen worden gezien als een combinatie van op preventie, interventie en compensatie gerichte benaderingen. De weg die een land aflegt naar een doeltreffend en rechtvaardig inclusief onderwijssysteem kan worden afgelezen aan het overstappen van hoofdzakelijk compenserende beleidsmaatregelen naar meer interventie- en preventiegerichte beleidsmaatregelen.

Er zijn verschillende patronen van beleidsbenadering binnen de twaalf beleidsmaatregelen

De bij de CPRA-werkzaamheden betrokken Agency-lidstaten hadden zeer uiteenlopende benaderingspatronen ten aanzien van de twaalf beleidsmaatregelen. Hoewel er geen duidelijke tendensen waren, was het mogelijk de meest en minst uitgebreide dekking vast te stellen.

De lidstaten hadden een ruimere beleidsdekking voor de steunmaatregelen met betrekking tot betere samenwerking, begeleiding, inclusief onderwijs en voor- en vroegschoolse educatie.

De dekking was minder uitgebreid voor beleidsmaatregelen met betrekking tot het schoolethos, de verbetering van de transitie van school naar werk, de vermindering van de negatieve effecten van vroegtijdige selectie en zittenblijven, en de ondersteuning van verbeteringen voor scholen met lagere onderwijsresultaten.

HET CPRA-PROCES

Het CPRA-proces was gebaseerd op gezamenlijke benaderingen met beleidsmakers van de lidstaten. Deze waren van essentieel belang voor het systematisch vaststellen van sterke beleidsgebieden en gebieden voor beleidsontwikkeling die de vertegenwoordigers van de lidstaten op verschillende manieren in hun eigen context konden gebruiken. De werkprocessen voor samenwerking en gezamenlijke ontwikkeling kunnen verder worden ontwikkeld in de toekomstige werkzaamheden van het Agency met zijn lidstaten.

De voordelen van samenwerking

Samenwerking binnen de ministeries van Onderwijs, en met andere ministeries, instellingen en autoriteiten, is een eerste vereiste om een coherent beleid voor inclusief onderwijs te waarborgen. Een gezamenlijke benadering helpt bij het identificeren van bestaand beleid dat onbedoeld bijdraagt aan uitsluiting en de doelstelling van inclusief onderwijs tegenwerkt.

Het herkennen van sterke gebieden en ontwikkelingsgebieden

Het systematisch in kaart brengen van sterke gebieden en ontwikkelingsgebieden binnen beleidskaders is een eerste vereiste voor het stellen van beleidsprioriteiten voor inclusief onderwijs op korte en lange termijn. Het vaststellen van sterke gebieden en ontwikkelingsgebieden kan ondersteuning bieden voor besprekingen tussen alle stakeholders in het onderwijs over de beleidsveranderingen die nodig zijn om tot meer inclusieve onderwijssystemen te komen.

AFSTEMMING MET DE BELEIDSONTWIKKELINGEN OP INTERNATIONAAL EN EUROPEES NIVEAU

De werkzaamheden op internationaal en Europees niveau versterken de behoefte aan verdere ontwikkelingswerkzaamheden met landen op het gebied van inclusief onderwijsbeleid dat gericht is op ALLE leerlingen. Er is met name behoefte aan integratie van specifieke internationale en EU-verplichtingen/vereisten in nationale wetgeving en beleid. Ook moet er sectoroverschrijdend worden samengewerkt om de systeemfactoren die gelijkwaardigheid voor alle leerlingen in de weg staan in kaart te brengen en aan te pakken.

Het belang van het in overweging nemen van ontwikkelingen op internationaal en Europees niveau

Belangrijke werkzaamheden op internationaal en Europees niveau kunnen de dialoog binnen het nationale beleidsontwikkelingswerk ondersteunen. Een dergelijke dialoog kan leiden tot een duidelijke, breed gedragen visie op inclusief onderwijs en ervoor zorgen dat internationale verdragen worden verankerd in nationale wetgeving en beleid.

Belangrijke werkzaamheden op internationaal en Europees niveau zijn een nieuwe bevestiging van belangrijke beleidsontwikkelingen die de koers bepalen. Momenteel wordt de nadruk gelegd op de noodzaak van programma's die zich richten op een bredere groep leerlingen (met name leerlingen in achterstandsposities) om de in veel landen bestaande directe relatie tussen inclusie en specifieke onderwijsbehoeften/beperkingen te doorbreken. Empirisch onderbouwde beleidsontwikkeling moet uitgaan van een multidimensionale benadering van inclusief onderwijs, waarbij rekening wordt gehouden met individuele verschillen en verschillen binnen groepen bij het onderzoeken van marginaliserende factoren in scholen en in het onderwijssysteem in ruimere zin.

Inzicht in systeemfactoren die van invloed zijn op gelijkwaardigheid in het onderwijs

Om de factoren van het onderwijssysteem die verband houden met discriminatie en het onderpresteren van kwetsbare groepen volledig aan te pakken, moet het beleid gericht zijn op gelijkwaardigheid en het belang van gelijke onderwijskansen. Het beleid moet duidelijk overbrengen dat het mogelijk is onderwijssystemen te ontwikkelen die zowel van hoge kwaliteit als rechtvaardig zijn.

DE FOCUS VAN TOEKOMSTIGE WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN BELEIDSONTWIKKELING MET LANDEN

Er zijn mogelijkheden om de CPRA-werkzaamheden verder te ontwikkelen om nationale, Europese en internationale beleidsdoelstellingen en -doelen te onderbouwen. Een geactualiseerd CPRA-kader kan mogelijk uitgroeien tot een instrument om de ontwikkelingen op het gebied van inclusief onderwijs binnen en tussen de lidstaten van het Agency beter te monitoren en ondersteuning te bieden voor besprekingen betreffende de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties en de prioriteiten van de Europese Onderwijsruimte.

Er kan ook worden voortgebouwd op de CPRA-bevindingen ter ondersteuning van bredere monitoringwerkzaamheden in en met Agency-lidstaten. De CPRA-resultaten zijn een benchmark voor de huidige beleidssituatie van de landen. Op langere termijn zouden de landen deze resultaten opnieuw kunnen bekijken om specifieke beleidswijzigingen en -ontwikkelingen te volgen.

Voortbouwend op het CPRA-werk in het algemeen, zullen alle toekomstige werkzaamheden van het Agency met zijn lidstaten in de activiteit voor Ondersteuning van beleidsontwikkelingen in landen (CPDS) worden opgenomen. De CPDS zal de CPRA-werkprocessen ontwikkelen om voort te bouwen op bevindingen die nuttig zijn gebleken voor het ondersteunen van landen. De CPDS zal streven naar de totstandbrenging van een alomvattend kader en een methodologie voor het werken met vertegenwoordigers van de lidstaten. Dit zal hen in staat stellen de daadwerkelijke implementatie van beleidskaders voor inclusieve onderwijssystemen in hun landen te onderzoeken en te monitoren.

Zie voor nadere informatie over de CPRA het samenvattend verslag *Country Policy Review and Analysis: Key messages for working with and for countries*.